

РОЗДІЛ I. СОЦІАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ

УДК 37.014.53:316.663:316.342:316.3(477)

О. В. Гончаренко

Сумський державний педагогічний
університет ім. А. С. Макаренка

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІОСТАТЕВОЇ СТРАТИФІКАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА ЯК ФАКТОР ФОРМУВАННЯ ТРАДИЦІЙНОЇ СИСТЕМИ ОСВІТИ І ВИХОВАННЯ: ГЕНДЕРНИЙ ПІДХІД

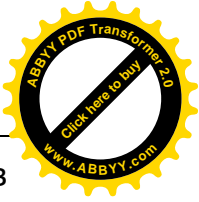
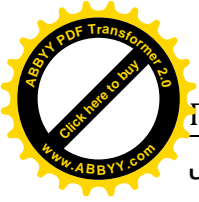
У статті проаналізовано особливості соціостатевої стратифікації суспільства, підґрунтям якої і досі є біологічні відмінності між статями; виокремлено деякі аспекти традиційної соціостатевої ідеології, яка виконує роль механізму впливу на навчальний і виховний процес та безпосередньо впливає на характер соціалізації хлопчиків і дівчаток.

Ключові слова: соціостатева стратифікація, традиційна система освіти і виховання, статево-рольові стереотипи, соціостатеві ролі.

Постановка проблеми. Освіта, як один з провідних інститутів соціалізації, формує особистість, відтворює у свідомості людини існуючу в суспільстві ієрархію цінностей, спосіб життя, сприйняття та обробку суспільно важливої інформації, особливості міжстатевих відносин тощо. У зв'язку з цим нас цікавлять суспільні явища, які істотно впливають на соціальний статус жінок і чоловіків у найрізноманітніших сферах життєдіяльності, зокрема в освіті. Варто зазначити, що на освітній процес, практику навчання й виховання підростаючих поколінь (у тому числі і на соціалізацію дітей за ознакою статі) безумовний вплив справляє система міжстатевих відносин.

Соціостатеву структуру суспільства ми розглядаємо як один із проявів соціокультурного розвитку людської спільноти. Саме у сфері відносин між людьми різної статі культура формує систему цінностей, заборон й правил, а також взірців поведінки для чоловіків і жінок, певні моделі статевої рівності або, навпаки, ранжирування людей за статевою ознакою. Як результат, виникає асиметрія соціостатевої структури та ієрархічність відносин між чоловіками і жінками в основних сферах життя людини (родина, виховання дітей, освіта, професійна діяльність, відпочинок тощо).

Аналіз актуальних досліджень. Аналіз наукового доробку свідчить про те, що дослідженню стратифікації суспільства за соціально значущим критеріями, у тому числі за ознакою статі, приділяють увагу представники різних суспільствознавчих наук. Так, проблемі визначення місця й ролі

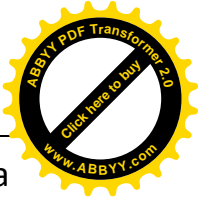

чоловіків і жінок у житті суспільства присвячені праці таких класиків політичної й філософської думки, як Платона, Арістотеля, Т. Гоббса, Дж. Локка, Г. Гегеля, К. Маркса, М. Вебера. Цікавими для нас є сучасні дослідження соціостатевої стратифікації, зокрема соціологів Е. Гіденса, Д. Томпсона й Д. Прістлі, антропологів М. Мід, Дж. Хубер, психологів Ш. Берн, Д. Майерса. Критичний аналіз соціальної нерівності суспільства за ознакою статі як патріархатної системи суспільних відносин використовують у своїх працях вітчизняні спеціалісти у сфері гендерних досліджень О. Вороніна, О. Здравомислова, І. Костикова, Т. Мельник, Н. Лавриненко, С. Оксамитна, Н. Чухим. Проблему впливу соціостатевих стереотипів на процес соціалізації хлопців і дівчат досліджували І. Клецина, В. Кравець, О. Луценко, Л. Штильова, О. Ярська-Смирнова та інші.

Мета статті – з'ясувати сутність явища соціостатевої стратифікації суспільства, яке істотно впливає на соціальний статус жінок / дівчаток і чоловіків / хлопчиків у найрізноманітніших сферах життєдіяльності, зокрема в освіті. Завдання статті: 1) розкрити кризь призму гендерного знання специфіку стратифікації суспільства за ознакою статі; 2) проаналізувати ступінь впливу даного суспільного явища на формування традиційної освітньої системи.

Методологічною основою дослідження став гендерний підхід, за допомогою якого маємо змогу критично проаналізувати соціальну нерівність за ознакою статі як патріархатної системи суспільних відносин (характеризується домінуючою роллю чоловіків у господарстві, суспільстві й родині, пануванням чоловіків як соціальної групи над жінками), що набула форми твердої соціальної системи, наслідки якої особливо чітко простежуються в системі освіти і виховання.

Виклад основного матеріалу. Для опису системи нерівності між людьми науковці застосовують такі поняття, як «стратифікація», «соціальна стратифікація», «соціостатева (гендерна) стратифікація». Зазначені поняття утворюють своєрідний змістовний ланцюг, відображаючи, що, як тільки люди збираються разом для виконання будь-якої діяльності, відбуваються організація і диференціація соціальної групи, у процесі яких спонтанно виникають градації, ієрархії, лідери, суспільні орієнтації. Тобто будь-яка організована соціальна група стратифікується на засадах сталості й організованості. Стратифікація у цьому випадку передбачає, що певні соціальні відмінності між людьми набувають характеру ієрархічного ранжирування [3, 5].

Вивчення наукового доробку дозволило встановити, що на сучасному етапі визначення поняття «соціальна стратифікація» має низку трактувань. Проаналізувавши та узагальнивши їх, під соціальною стратифікацією ми будемо розуміти соціальну структуру суспільства, за якою люди поділяються на групи (страти), що передбачає їх диференціацію і нерівність на основі певних, соціально значущих критеріїв. Як найважливіші критерії соціального розшарування науковці виділяють: позицію у владній структурі та сфері зайнятості, прибуток і власність, престиж, самоідентифікацію, освіту тощо.

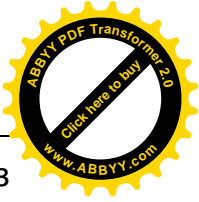
Отже, кожне суспільство є стратифікованим і відрізняється одне від одного залежно від типу стратифікації. Відмінності можуть бути всередині кожної спільноти людей. І все ж таки, як зазначають науковці, можна виокремити універсальну модель стратифікації, яка притаманна всім суспільствам. Це – соціостатева стратифікація (розподіл людей за статтю), яку на сучасному етапі вчені розглядають як одну з форм соціальної стратифікації.

Так, І. В. Костикова розглядає соціостатеву стратифікацію суспільства як безперервний процес виникнення страт на основі біологічної статі, який має економічні, соціальні, освітні та інші підвалини [2, 18].

Розглядаючи явище стратифікації суспільства за ознакою статевої належності його членів, О. Балакірева з колегами ставлять поняття «стать» нарівні з такими важливими соціальними категоріями, як «клан» і «клас». Дослідники стверджують, що стать створює значущі відмінності між людьми, виступаючи нарівні з класовою або клановою ознаками. Незалежно від того, яку систему може використовувати суспільство для розподілу людей на різні страти, стать є істотним елементом таких відмінностей усередині кожної страти [3, 5].

Цього погляду дотримується і Л. В. Штильова, яка зауважує, що подібно до раси, національності і класу стать є важливою категорією, яка значною мірою визначає соціальні можливості кожної людини, оскільки задає форму її участі в житті та економіці суспільства [9, 8].

У словнику гендерних термінів Т. М. Мельник і Л. С. Кобилянської під соціостатевою стратифікацією розуміється поділ суспільства на окремі соціальні групи залежно від їх доступу до економічних та соціальних ресурсів, в основі якого лежить статевий принцип визначення [7, 218].

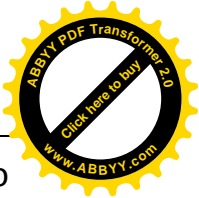
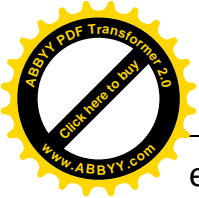
Н. В. Лавриненко також розглядає поняття «стать» як один із соціально значущих критеріїв основ соціальної стратифікації індивідів у соціальному житті суспільства. У західній соціології, яка зауважує дослідниця, соціостатева стратифікація поряд з расовою чи етнічною належністю є обов'язковим компонентом під час вивчення соціальної нерівності [6, 11–12].

На думку Е. Гіденса, соціостатева нерівність історично закорінена набагато глибше, ніж класова система. Він вважає, що чоловіки стояли вище за жінок навіть у безкласових суспільствах, які жили з полювання та збирання диких плодів. Проте класовий поділ настільки чітко означений у сучасних суспільствах, що немає сумніву: він суттєво «накладається» на соціостатеву нерівність. Дослідник стверджує, що статева приналежність людини є одним із найсуттєвіших прикладів стратифікації, оскільки немає таких суспільств, де б чоловіки в певних аспектах суспільного життя, не були багатші, впливовіші й вищі за своїм статусом, ніж жінки [4, 313].

Подані нами визначення категорії «соціостатева стратифікація» дозволяють нам сформулювати власне розуміння цього поняття в контексті нашого дослідження. Ми будемо виходити з того, що соціостатева стратифікація – це: 1) універсальна модель стратифікації, яка притаманна всім суспільствам незалежно від рівня розвитку і способу життя; 2) підсистема соціальної стратифікації, в яку біологія зробила значний внесок, але яку не можна пояснити, виходячи тільки з біології; 3) безперервний процес соціального ранжирування індивідів і соціальних груп за ознакою статі, в якій категорія статі виступає нарівні з іншими соціально значущими ознаками (вік, національність і раса, професія, економічний рівень, політичний статус, релігія, рівень освіти тощо), що має економічні, соціальні, освітні та інші підвалини.

Спираючись на вищезазначене, необхідно зауважити, що біологічні відмінності між чоловіками й жінками можуть виступати не тільки підґрунтям для поділу суспільства на дві великі соціальні групи (чоловіків і жінок), а й служити, як зазначають сучасні дослідники, універсальними першопричинами статево-диференційованих характеристик поведінки, соціальних ролей і статусу людини в суспільстві [9, 141]. Крім того, вони можуть визначати також і рівень доступу до обмежених ресурсів матеріального і духовного споживання, зокрема до освіти.

Особливо чітко соціостатева стратифікація простежується в таких сферах людської життєдіяльності, як сімейне життя, професійна та

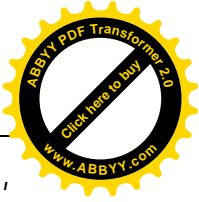

економічна сфери, суспільно-політичне життя та система освіти. Що останньої, то з метою спонукання індивідів до дотримання ними прийнятих у спільноті й закріплених культурою конкретних соціостатевих норм і правил, кожне суспільство повинно мати певні інститути соціалізації, серед яких освітня система посідає одне з провідних місць. Саме освіта, яка є одним із провідних факторів та інститутів соціалізації людини, виконує функції трансляції основної суспільної системи цінностей, норм, ролей від одного покоління до іншого, навчання певних знань і вмій, розвитку здібностей людини, її самореалізації і творчості.

Вивчення наукової літератури з проблематики статі дозволяє нам проаналізувати особливості соціостатевої стратифікації суспільства, підґрунтям яких і досі є біологічні відмінності між статями, і виокремити деякі аспекти традиційної соціостатевої ідеології, яка виконує роль механізму впливу на освітню систему. На наш погляд, це: 1) традиційний розподіл праці за ознакою статі; 2) традиційні соціостатеві ролі чоловіків та жінок, стандартизовані уявлення про їх поведінку, риси характеру тощо (стереотипи); 3) конкретний історичний період і рівень культурного розвитку суспільства; 4) ієрархічність відносин між чоловіками і жінками.

Критерієм розподілу праці за ознакою статі історично виступало і практично дотепер виступає архаїчна підстава – біологічна здатність жінок до дітонородження. І навіть у сучасних суспільствах, в яких уже давно відпала необхідність розподілу праці на основі репродуктивної функції жінок, традиційна соціостатева ідеологія і традиційні соціостатеві ролі зберігаються: від жінок вимагається концентрація на приватній (домашній) сфері, від чоловіків – досягнення успіхів у суспільній сфері.

Соціологи зауважують, що історично від жінок очікують виконання ними таких традиційних соціальних ролей, як матері-виховательки, домогосподарки, доглядальниці, за новітньої доби припустимою стала й робота поза домом, яку бажано поєднувати з внутрішньосімейними ролями. Чоловіки, у свою чергу, повинні виконувати соціальні ролі батька-годувальника, захисника, здобувача засобів до існування, працівника поза домом, лідера й керівника. Навіть певні види хобі та занять у вільний час також набули чіткого соціостатевого забарвлення, як от, наприклад, мисливство, рибальство, гра в шахи чи доміно – для чоловіків або вишивання, плетіння, квітникарство – для жінок [8, 158].

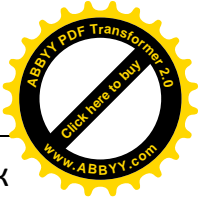
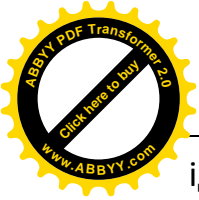

Підсилюючи цю позицію, педагоги, зокрема В. П. Кравець, зазначають, що саме розподіл праці між чоловіками і жінками історично визначив цілком різні умови їх існування: закріпив за чоловіками право на «зовнішню» діяльність, на засвоєння світу і панування над ним, а отже, на роль суб'єкта історії, а за жінками – право на народження і виховання дітей, на влаштування дому і побуту. В результаті, за такими узагальненими і біологічно зумовленими уявленнями щодо розподілу праці за статевою ознакою, чоловіків прийнято оцінювати за трудовими, професійними успіхами, а жінок – насамперед за наявністю сім'ї та дітей [5, 17].

Культура кожного суспільства містить сукупність ідей, ставлень, норм, моделей поведінки, традицій, які передаються від покоління до покоління, ціннісних уявлень про те, якими повинні бути чоловіки та жінки. Ці уявлення також містять приписи й заборони щодо того, що чоловікам та жінкам належить відчувати, проявляти та робити. Тобто у процесі соціалізації індивідам залежно від статі приписуються певні правила поведінки та установки, які суспільство вважає відповідними їх соціостатевим ролям. Ці узагальнені й усталені уявлення стосовно людей різної статі визначають чоловікам і жінкам різні ролі. Наприклад, історично жінці приписували фемінні якості (слабкість, пасивність, емоційність, ірраціональність), а чоловікові – зовсім інші, маскулінні (силу, активність, раціональність, прагнення до досягнень тощо). Виходячи із зазначених нами психологічних особливостей статей, які, до речі, вважаються полярно протилежними, у суспільній думці сформувалися і відповідні ціннісно-нормативні уявлення про моделі соціостатевих ролей чоловіків і жінок.

Конкретний зміст соціостатевих ролей і статусів чоловіків і жінок у різних суспільствах і на різних історичних етапах розвитку залежить від суспільного ладу, соціально-економічного рівня, особливостей культури, способу життя індивідів тощо. Згідно з Ш. Берн, диференціація норм поведінки чоловіків і жінок має різні форми вираження в різних соціальних та етнокультурних середовищах. Деякі суспільства є більш традиційними і вважають, що чоловіки повинні бути більш значущими, ніж жінки, і тому мають право керувати ними. Інші ж суспільства є більш сучасними й егалітарними і вважають, що чоловіки й жінки мають рівні права, тому чоловіки не повинні панувати над жінками [1, 257].

Під впливом зазначених нами особливостей соціостатевої стратифікації формується певна, так звана традиційна соціостатева

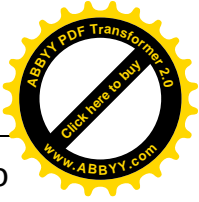
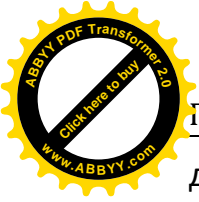

ідеологія, у результаті якої дітей різної статі соціалізують по-різному, так щоб підготувати їх до виконання різних соціостатевих ролей. З цієї причини в основу традиційної системи виховання, зокрема соціалізації статі дитини, покладений традиційний розподіл праці між чоловіком і жінкою, а також уявлення про те, якими повинні бути чоловіки та жінки. Такий підхід до виховання дітей, який становить традиційну систему поглядів на призначення чоловіка та жінки у суспільстві, прийнято називати *статеворольовим*. Метою статево-рольової соціалізації дівчаток і хлопчиків у цьому випадку виступає необхідність навчити їх того, що є соціально прийнятним у суспільстві для їх статі, і підготувати їх до дорослого життя.

Деякі сучасні дослідники підкреслюють, що розуміння традиційних моделей соціостатевих ролей зводиться до протиставлення таких справжніх «чоловічих» якостей, як сила, енергійність, розсудливість, мужність тощо, таким жіночим якостям, як слабкість, дисциплінованість, чуттєвість, капризність та ін. Аналіз відповідних рис чоловіків і жінок поширюється з точки зору моделі статевої ролі на економічні, політичні, сексуальні, освітні та інші особливості чоловіків і жінок [2, 16].

Найбільш яскравим та ефективним механізмом формування традиційної соціостатевої поведінки і ролей виступають статево-рольові стереотипи (загальноприйняте консервативне оцінювання норм поведінки, схематизовані, спрощені уявлення про образи чоловіка і жінки, стандартизовані стійкі судження про моделі їх поведінки та якості характеру, які відповідають поняттям «чоловіче» та «жіноче») [9, 216]. Завдяки статево-рольовим стереотипам, які є результатом впливу соціостатевої асиметрії на освітню систему і закріплені традиційною культурою, суспільство спрямовує поведінку дитини до відповідних для її статі занять і схвалює статево-відповідну поведінку (наприклад, у дівчаток частіше схвалюються такі риси, як працелюбність, відповідальність і слухняність, тоді як у хлопчиків підтримується агресивність, бажання покладатися на власні сили, прагнення змагатися і стійкість тощо).

У контексті зазначеної проблеми також слід зауважити, що освітні установи повною мірою відбивають ще й ієрархічність відносин між чоловіками і жінками у всіх сферах соціокультурного життя, демонструючи на своєму прикладі нерівний статус жінок і чоловіків, віддаючи перевагу чоловічому й домінуючому і недооцінюючи жіноче й нетипове. Освітні заклади поряд з іншими агентами соціалізації визначають ідентичність

дітей, а також можливості їх особистого, громадянського та професійного вибору. Оскільки під час навчання у школах та університетах підростаюче покоління дізнається про те, хто важливий для суспільства, а хто ні, хто вплинув на хід історії, на розвиток науки, літератури й соціальної організації, які можливості і яка відповідальність існує для різних людей (чоловіків і жінок) у суспільстві [10, 97].

Починаючи з дитячого садка і до аспірантури, усі відносини всередині освітніх установ відтворюють закладені в культурі уявлення про жінок як підлеглих, залежних, шанобливих і таких, що не прагнуть до успіху, а про чоловіків як домінуючих, незалежних і таких, що прагнуть до успіху. При цьому, як зауважують дослідники, цей процес не є явною або навмисною метою освіти, і небагато вчителів усвідомлюють те, що відбувається.

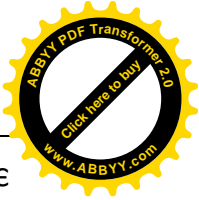
Освітні установи надають дуже важливі уроки соціостатевих відносин. Так, наприклад, зазвичай викладачі, секретарі та обслуговуючий персонал – жінки, а директор школи або ректор університету – чоловік. Чим вищий статус освітньої установи (від дитсадка до університету), тим менша кількість жінок у ній працює. Отже, сама організація освіти, як і панівні в ній соціостатеві ролі, диктують учням жіночі й чоловічі статусні позиції, а школи на власному прикладі демонструють моделі соціостатєвої поведінки, місце чоловіка й жінки в суспільстві і вчать цього своїх учнів [10, 94].

Отже, є підстави вважати, що на традиційну статево-рольову соціалізацію дівчаток і хлопчиків, в якій бере активну участь школа, значною мірою впливає соціостатєва структура суспільства та пануюча соціостатєва ідеологія. Вивчення наукового доробку дозволяє нам зробити деякі узагальнення:

1. Традиційна педагогіка базується на явних біологічних відмінностях між хлопчиками й дівчатками, що на практиці обертається універсалізацією і закріпленням соціально сконструйованих відмінностей, серед яких домінує маскулінний стандарт патріархатні культури.

2. Завдяки освітнім установам у свідомості підростаючого покоління відтворюються патріархатні стереотипи взаємодії статей у суспільній і приватній сферах.

3. Статево-рольові стереотипи справляють значний вплив на процес соціалізації дітей і здебільшого визначають її напрям. Саме вони впливають у процесі виховання на те, як повинні поводитися хлопчик і дівчинка, юнак і дівчина, якими особистісними якостями повинні володіти чоловік і жінка.

4. Соціалізація в умовах соціостатевої стратифікації не дозволяє учням вільно обирати та опановувати бажані ролі і стилі поведінки. Статеворольові відмінності, що існують у будь-якій традиційній культурі, виступають як норми поведінки для жінок і чоловіків, є моделями для статево-рольової соціалізації дітей. Вони сприймаються й транслуються не просто на рівні стереотипів, але й на рівні культурних нормативів, які вимагають жорсткої відповідності й підкорення їм.

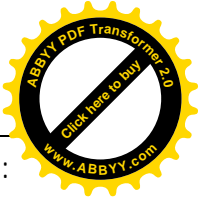
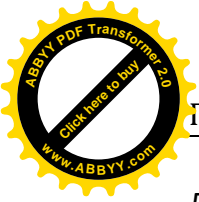
5. Традиційні соціостатеві ролі задаються нормативними уявленнями й відображають певні соціальні очікування конкретного суспільства в певний історичний період. На рівні культури вони існують у контексті певної статевої символіки та стереотипів маскулінності й фемінності. Якщо порівнювати різні культури та статево-рольові стереотипи, які в них існують, то можна знайти багато спільного. Це і розподіл праці за ознакою статі, і низький соціальний статус жінки порівняно з чоловічим.

Висновки. Докладне вивчення сучасних теорій стратифікації суспільства показало, що будь-яка соціальна група, спільнота людей, суспільство тощо є стратифікованими, зокрема і за статевою ознакою. Стать є важливою стратифікаційною категорією, яка значною мірою визначає соціальні можливості кожної людини, оскільки задає форму її участі в основних сферах життєдіяльності, зокрема в освіті.

Освітня сфера, яка сповна відбиває особливості розшарування суспільства за статевою ознакою, з одного боку, забезпечує можливості входження молодих людей в активне соціальне життя, чим сприяє безперервному відтворенню суспільного організму, а саме його базових цінностей, духовних орієнтирів та стратегічних інтересів. З другого боку, визначає розвиток особистості досить жорсткими рамками прийнятих у суспільстві соціостатевих ролей, що істотно обмежує розвиток дівчинки або хлопчика межами традиційних соціостатевих ролей в основних сферах життєдіяльності людини (родині, вихованні дітей, роботі й професії, відпочинку тощо).

ЛІТЕРАТУРА

1. Берн Ш. Гендерная психология / Ш. Берн. – СПб., 2002. – 320 с.
2. Введение в гендерные исследования : учеб. пособ. / [под ред. И. В. Костиковой]. – М. : Изд-во МГУ, 2000. – 224 с.
3. Гендерний паритет в умовах розбудови сучасного українського суспільства / [авт. кол. : Г. Алексеева, О. Балакорева, В. Бондаровська, Ю. Галусян, О. Ганюков та ін.]. – К. : Укр. ін-т соціальних досліджень, 2002. – 121 с.
4. Гіденс Е. Соціологія / Е. Гіденс ; пер. з англ. В. Шовкун, А. Олійник ; наук. ред. О. Іваненко. – К. : Основи, 1999.

5. Кравець В. П. Гендерна педагогіка : навч. посіб. / В. П. Кравець. – Тернопіль : Джура, 2003. – 416 с.
6. Лавриненко Н. В. Женщина: самореализация в семье и обществе (гендерный аспект) / Н. В. Лавриненко. – К. : ВИПОЛ, 1999.
7. Мельник Т. М. 50/50: Сучасне гендерне мислення : [слов.] / Т. М. Мельник, Л. С. Кобилянська. – К. : К.І.С., 2005. – 280 с.
8. Оксамитна С. М. Гендерні ролі та стереотипи / С. М. Оксамитна // Основи теорії гендеру : навч. посіб. / [відп. ред. М. М. Скорик]. – К. : К.І.С., 2004. – С. 157–181.
9. Штылёва Л. В. Фактор пола в образовании: гендерный подход и анализ / Л. В. Штылёва. – М. : ПЕР СЭ, 2008. – 316 с.
10. Ярская-Смирнова Е. Р. Одежда для Адама и Евы: очерки гендерных исследований / Е. Р. Ярская-Смирнова. – М., 2001. – 254 с.

РЕЗЮМЕ

Е. В. Гончаренко. Особенности социополовой стратификации общества как фактор формирования традиционной системы образования и воспитания: гендерный подход.

В статье проанализировано особенности социополовой стратификации общества, основой которой до сих пор являются биологические отличия между полами; выделены некоторые аспекты традиционной социополовой идеологии, которая выполняет роль механизма влияния на учебно-воспитательный процесс и непосредственно влияет на характер социализации мальчиков и девочек.

Ключевые слова: социополовая стратификация, традиционная система образования и воспитания, поло-ролевые стереотипы, социополовые роли.

SUMMARY

O. Goncharenko. Features of sexual for socio society stratification as a factor of the traditional system of education and upbringing forming: gender approach.

In the article the peculiarities of the sexual for socio society stratification, based upon the biological differences between the genders, are analyzed, and excreted some aspects of the traditional sexual for socio ideology, which plays role of the mechanism of the influence on the teaching and upbringing process and immediate affects on the character of the boys' and girls' socialization.

Key words: sexual for socio stratification, traditional system of education, sex-role stereotypes, sexual for socio role.

УДК 371.315.6:37.042

М. Г. Гусак

Сумський державний педагогічний
університет ім. А. С. Макаренка

ТЕОРІЯ МНОЖИННОГО ІНТЕЛЕКТУ ЯК ПІДСТАВА ОСОБИСТІСНО ЗОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ

У статті розкрито підхід американського психолога Говарда Гарднера до проблеми інтелектуальних здібностей особистості, теорію множинного інтелекту як одну з новаторських теорій пізнання інтелекту. Особлива увага приділена методам розвитку типів інтелекту в межах особистісно зорієнтованого навчання.

Ключові слова: інтелектуальні здібності, множинний інтелект, особистість, особистісно зорієнтоване навчання, тип інтелекту, інноваційна технологія, індивідуальне навчання.

Постановка проблеми. На початку ХХІ ст. у системі освіти пріоритетним завдання став розвиток особистісних якостей суб'єктів